

Vlaamse Regering

**Ministerieel besluit tot voorlopige aanduiding van de ankerplaats
de leperlee, het Kanaal leper-IJzer en de Martjesvaart in Lo-Reninge, Houthulst,
Langemark-Poelkapelle en leper**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND,

Gelet op het decreet van 16 april 1996 betreffende de
landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997,
18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002,
13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009
tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de
Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluiten van 24 juli 2009, 4
december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19
november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011, 9 september 2011
en 14 oktober 2011;

BESLUIT:

Artikel 1. De leperlee, het Kanaal leper-IJzer en de Martjesvaart in Lo-Reninge, Houthulst, Langemark-Poelkapelle en leper wordt voorlopig aangeduid als ankerplaats overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006 en 27 maart 2009.

Art. 2. § 1. Het algemeen belang dat de aanduiding verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1° natuurwetenschappelijke waarde:

Het noordelijk deel van de ankerplaats stond tot ca. de 10de eeuw onder invloed van de getijden. In deze zone is tevens een veenlaag aanwezig die vanwege zijn archiefwaarde informatie bevat over de ontstaansgeschiedenis van het kustlandschap. Het lineaire aspect van de kanalen zorgt voor migratiekansen voor planten en dieren.

Langs het Kanaal leper-IJzer krijgt de natuur volop kansen om zich te ontwikkelen. Er is een afwisseling in natuurtypes: er zijn hooilanden, struwelen, bossen, hakhout, etc. In de broeken en op de Vaubandijk bevinden zich reliëfrijke graslanden met waardevolle vegetaties.

Op de dijkjes en langs de oever van de Martjesvaart komt waardevolle vegetatie voor.

2° historische waarde:

De 10de/11de-eeuwse kanalisatie van de Ypere, na kanalisatie leperlee genoemd, is uniek te noemen en kan worden gelinkt aan de snelle groei van de stad leper. In de loop van de tijd werden diverse werken uitgevoerd om het kanaal goed bevaarbaar te houden. De leperlee is nu nog een bescheiden waterloop, maar de rechtlijnigheid duidt duidelijk op het gekanaliseerde karakter. In de middeleeuwen was de leperlee de economische slagader van leper.

Tussen 1636 en 1641 werd het Kanaal leper-IJzer aangelegd ten oosten van de leperlee. Het Sas van Boezinge getuigd van een grote waterbouwkundige inventiviteit waarbij de aanvankelijk vier overdrachten, vervangen werden door één sluis: het Sas van Boezinge.

Reeds in de 16de eeuw werd het kanaal ingezet als verdedigingslinie met diverse forten. Tijdens de Franse-Spaanse Oorlogen in de 17de eeuw, werden door Vauban vestingwerken aangelegd, waaronder een aarden wal langs de linkeroever van het Kanaal leper-IJzer en werd onder andere het Sas van Boezinge beveiligd door een hoornwerk. Restanten van deze 17de-eeuwse fortificaties zijn nog terug te vinden in het landschap. Tijdens WOI was het kanaal voor lange tijd de frontlinie tussen de Duitsers en de geallieerden, deze periode liet sporen na in de vorm van bunkers en vele herinneringsmonumenten met als belangrijkste de Kanaalsite John McCrae.

Als gevolg van WOI was het landschap verwoest en werd het heraangelegd door de wegen en de percelering vrijwel exact over te nemen van voor de oorlog. De hoeven werden vlakbij hun voormalige sites wederopgebouwd. Alle gebouwen met erfgoedwaarde dateren dus uit de wederopbouwperiode. Sommige sites gaan terug op sites met walgracht, waarvan reliëfverschillen en soms nog waterpartijen herkenbaar zijn in het landschap. Het Kanaal leper-IJzer werd ook opnieuw bevaarbaar gemaakt en in 1933 opnieuw in gebruik genomen. Ter vervanging van het Sas van Boezinge kwamen twee sluizen met identieke sluiswachterswoningen. Het Kanaal leper-IJzer en de daaraan verbonden bedrijven en overslagplaatsen illustreren het historisch belang van deze waterverbinding voor handel en bedrijvigheid in het verleden.

De Martjesvaart is een tweede gekanaliseerde waterloop binnen deze ankerplaats. Het was een lokale waterloop, vooral gebruikt door de inwoners van Merkem. Tot aan Langewade was de Martjesvaart bedijkt. Bij Merkem ligt de kasteelsite de Coninck de Merckem die samen met het dorp tijdens de oorlog volledig verwoest werd. Het kasteel gaat mogelijk terug op een castrale motte. Na de oorlog werd het kasteelpark heraangelegd en werden het kasteel, bijbehorende bediendenwoningen, de kerk en pastorie heropgebouwd tot een ruimtelijk en historisch sterk samenhangend geheel.

3° esthetische waarde:

Het Kanaal Ieper-IJzer is een sterk lijnvormig element, benadrukt door de dijk en begeleidende bomenrijen. Het deel van het kanaal tussen Boezinge en Drie Grachten is visueel aantrekkelijk door het bochtige verloop en de wisselende kanaalbreedtes. Het Sas van Boezinge vormt een mooi geheel met zijn sluis, het sluiswachtershuisje, de wallen van het hoornwerk, ...

Het kasteelpark van Merkem vormt een opvallend element in de verder zeer open omgeving. Het traject van de Martjesvaart, vooral tussen Merkem en Langewade, is esthetisch waardevol door haar smalle maar diepe bedding tussen de dijkjes met begeleidende begroeiing.

Op verschillende standplaatsen zijn er waardevolle zichten die het landschap leesbaar houden, bijvoorbeeld de zichten naar het kanaal ten zuiden van Boezinge, of de vele zichten in de broeken. Deze zichten speelden tijdens WOI ook vaak WOI een rol van betekenis.

4° sociaal-culturele waarde:

De vroege kanalisatie en de blijvende investeringen die gedaan werden om de een vlotte waterverbinding te garanderen, geven het belang van de Ieperlee en later het kanaal Ieper-IJzer aan voor de stad Ieper.

De periode van WOI is zeer bepalend geweest voor dit gebied. Er liggen verschillende cruciale punten van de oorlog binnen deze ankerplaats, resulterend in verschillende herinneringsmonumenten. Bij bepaalde van deze monumenten werden tot lang na de oorlog herdenkingsbijeenkomsten georganiseerd, zoals bij de Obelisk voor de Grenadiers. In een verbandpost aan het kanaal schreef John McCrae zijn internationaal bekende gedicht "in Flanders Fields", dat met de slachtoffers van WOI wordt geassocieerd en dat de klaproos als Commonwealth symbool voor deze oorlog bekend maakte.

In Noordschote zijn een aantal ommegangkapellen aangrenzend aan de vallei van de Ieperlee, waarlangs elk jaar nog een ommegang wordt gehouden.

5° ruimtelijk-structurerende waarde:

Het kanaaltracé van met name het Kanaal Ieper-IJzer werkt sterk structurerend in het landschap. Het vormt een duidelijke corridor, benadrukt door de hoog opgeworpen dijken en de begeleidende begroeiing er langs. De wegen lopen parallel aan de waterwegen en er zijn slechts op een beperkt aantal plekken doorsteken mogelijk tussen de beide oevers.

§ 2. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden zijn de volgende:

1° Het Kanaal Ieper-IJzer en de Ieperlee tussen Boezinge en Drie Grachten (benedenpand)

- a. Vallei van de leperlee, vrij smalle vallei in het noorden grenzend aan de IJzerbroeken naar het zuiden wordt de vallei steeds smaller.
- b. De leperlee is in het landschap zichtbaar als brede en diepe gracht. De gracht is zeer rechtlijnig en heeft geen natuurlijke oevers, wat het gekanaliseerde karakter benadrukt. Hij loopt parallel met het Kanaal leper-IJzer steeds aan de westelijke zijde.
- c. Kanaal leper-IJzer:
 - 1) Dijken en wegen langs het Kanaal leper-IJzer
 - i. Hoge en brede dijk (17de-eeuwse Vaubandijk) langs westelijke oever, op sommige plaatsen zijn zones met hooiland, elders akkers of bosjes;
 - ii. Smalle dijk langs oostelijke oever met deels verharde, deels onverharde weg en delen zonder weg. De weg wordt geflankeerd door bomenrijen van es.
 - iii. Waar weg direct tegen het kanaal ontbreekt komen veelal biologisch waardevolle struwelen voor.
- d. Landbouwgebied:
 - 1) Broeken op de laagste natste gronden, vooral in het noordelijk deel, kreekruggen in bodem aanwezig. Natte weilanden met veel grachtjes en hier en daar perceelsscheidingen met knotbomen. De leperlee zorgt voor de afwatering van de broeken ten westen van het kanaal leper-IJzer.
 - 2) Akkers langs de randen op zandgrond worden afgewisseld door weilanden (met veedrinkpoelen);
 - 3) Enkele huis- en kalverweides met veedrinkpoelen rond de hoeves.
- e. Bouwkundig erfgoed
 - 1) De hoeven liggen veelal aan de wegen, of op enige afstand daarvan. Ze werden na de oorlog opgetrokken nabij hun historische site, die soms teruggaat tot sites met walgracht. De hoeven zijn allemaal wederopgebouwd (zgn. wederopbouwarchitectuur), ze zijn bijna allemaal nog actief in de landbouw en hebben daarom vaak nieuwe schuren rond de oudere site.
 - i. Hoeve Noord-Bellegoed en Koppelhofstee, oorspronkelijk gelegen binnen dezelfde omwalling, nu op enige afstand van elkaar, maar met restanten van de walgrachten (CAI71483).
 - a. "De Koppelhofstee": Middelstraat 10, leper (Zuidschote), ID44050;
 - b. "Noord-Bellegoed": Middelstraat 8, leper (Zuidschote), ID44049;
 - ii. "Palinkhoeve": Ooststraat 2, leper (Zuidschote), ID44052;
 - iii. Boerenarbeidershuis met wegkapel: Noordooststraat 6, Lo-Reninge (Noordschote), ID70165.
 - 2) Gebouwen en constructies ivm het Kanaal leper-IJzer:
 - i. Herberg "De Drie Grachten" met gedenkplaat: Drie Grachten 1, Lo-Reninge (Noordschote), ID70156;
 - ii. Aanlegplaats 't Brouwerietje: Westpoeselstraat zn., Lo-Reninge (Noordschote), ID214043;
 - iii. Betonconstructie: Diksmuidseweg 509, leper (Zuidschote), ID213546;

- iv. Loskaai met hijstoestel: Barmstraat zn., Ieper (Boezinge), ID214045.
 - v. Steenstratebrug en laad- en loskaai: Provincieweg zn., Langemark-Poelkapelle (Bikschote), ID214044.
 - vi. Drie Grachten, De Driegrachtenbrug, de laad- en loskaai en de Martjesbrug, op deze plek werden de goederen overgeslagen van water op land, om via de weg naar oa. Merkem, Noordschote te worden vervoerd: Ieperleedijkstraat zn., Houthulst (Merkem), ID214052.
 - vii. De afstanden langs het kanaal worden gemarkeerd met kilometerpaaltjes. De paaltjes die dateren van voor WOI zijn van arduin en de paaltjes die tijdens de oorlog verwoest werden, werden vervangen door betonnen exemplaren: verschillende exemplaren langs het hele traject, ID214037;
- 3) Kapellen: in deze streek zijn veel kapellen oa. op het erf of in de gevel van de hoeven. Langs de Noordooststraat en Middelstraat ten zuiden van Noordschote loopt een ommegang met allemaal dezelfde kapelletjes
- i. Huis uit het eerste kwart van de 20ste eeuw, mogelijk voormalig klooster: Noordooststraat 1, Lo-Reninge (Noordschote), ID70162.
 - ii. Ommegangkapellen: Noordooststraat zn., Lo-Reninge (Noordschote), ID70164 en ID214038;
 - iii. Onze-Lieve-Vrouwekapel: Dikmuidseweg 526, Ieper (Boezinge), ID214042.
- f. Sluisjes en overlopen:
- 1) Ten noorden van het Sas van Boezinge liggen regelmatig links en rechts langs het kanaal kleine sluisjes ter afwatering van de gronden langs het kanaal. Stroomopwaarts van het Sas liggen bescheiden overlopen langs het kanaal. ID26831
- g. WOI-erfgoed: het kanaal vormde enkele jaren het front waarlangs op verschillende plekken gevechten plaatsvonden en het landschap verwoest werd. Na de oorlog werd het landschap gereconstrueerd waardoor weinig zichtbare sporen zijn nagelaten van de oorlog. Wel werden verschillende herdenkingssites en -monumenten opgericht.
- 1) Gedenkkapel voor de gebroeders van Raemdonck (WOI2041): gelegen binnen weilanden en akkers, kapel opgetrokken uit oa. betonblokken van steunpunt Stampkot.
 - 2) Drie Grachten was één van de weinige plekken waar een doorgang was in het IJzerfront. Aan dit strategische punt werd fel gevochten, waaraan oa. een naamsteen herinnert (WOI-1033), onthaalpunt De Boot (WOI-1813), gedenkplaat onbekende Zouaaf (WOI-1216) en demarcatiepaal nr. 5 (WOI-1034). Na de oorlog werd het kanaal hier een beetje rechtgetrokken.
 - 3) Steenstrate was een strategisch punt aan het Kanaal Ieper-IJzer, dat het scharnierpunt tussen het IJzerfront en de Ieperboog vormde:
 - i. De Steenstratebrug markeert de plaats waar de een wig werd gedreven in het Belgische-Franse front.

- ii. De nabijgelegen hoeve Stampkot (WOI-754) werd uitgebouwd als een steunpunt van waaruit zicht was op de brug bij Steenstrate.
 - iii. Gedenkkruis voor slachtoffers eerste gasaanval (WOI-657);
 - iv. Obelisk voor de grenadiers (WOI-658);
 - v. Betonconstructie Dikmuidseweg (WOI-1566);
 - vi. Gedenkkruis 3de linieregiment (WOI-664)
 - vii. Nabijgelegen mitrailleurspost Withof (WOI-711).
 - viii. Halfondergrondse bunker (WOI-1566)
- 4) Naamsteen Maison du Passeur (WOI-2064). Herinnert aan de eerste Duitse, dan Frans/Belgische voorpost langs het kanaal in 1914-1917. Op de westelijke oever lag het veer genaamd Withuis of "Maison du Passeur".
- 5) Zicht vanaf locatie Withuis/"Maison du Passeur" op hoeves aan de oostelijke kant van het kanaal, die de locatie van de vroegere Duitse linies aangeven.
- 6) Ruimtelijke dragers van WO I posities:
 - i. Noordooststraat nabij Noordschote, Belgische 1ste linie: geeft de ligging van de Frans-Belgische eerste linie langs de kanaalzone aan.
 - ii. Dijkje langs de leperlee ca. tussen 1 ten zuiden van Noordschote en "Maison du Passeur": hier lag tussen 1915-1917 de eerste Belgische linie.
 - iii. Dijk langs het kanaal leper-IJzer tussen "Maison du Passeur" en Steenstrate: hier lag de Frans-Belgische 1ste linie. De hogere ligging gaf geallieerden een voordeel.
 - iv. Westpoezelstraat: hier lag de Duitse 1ste linie van 1914-1917.
- h. Archeologisch erfgoed
 - 1) Diverse verdwenen sites met walgracht waarvan soms in reliëf nog sporen zichtbaar: CAI70072, 71954, 71483, 71457, 71456, 71454.
 - 2) archeologische potentie aarden wal: mogelijke restanten Vauban, restanten WOI (bunkers ed).
 - 3) Steenstraat zou teruggaan tot een Romeinse weg wat suggereert dat hier toen reeds een oversteekplaats was.
- i. Houtig erfgoed:
 - 1) Bomenrijen langs het kanaal leper-IJzer

2° Het Kanaal leper-IJzer en de leperlee tussen leper en Boezinge (bovenpand)

- a. De vallei van de leperlee is hier smal.
- b. De leperlee is in het landschap zichtbaar als brede en diepe gracht. De gracht is zeer rechtlijnig en heeft geen natuurlijke oevers, wat het gekanaliseerde karakter benadrukt. Langs westelijke zijde loopt de leperlee door tot in de stad leper.
- c. Nabij Boezinge ligt aan de oostzijde van het Kanaal leper-IJzer een diepe gracht in een perceel: een restant van de gekanaliseerde leperlee (zilinc).
- d. De infrastructuur en woningen en bedrijven liggen dicht tegen het Kanaal leper-IJzer en de leperlee:
 - 1) Aan de linkeroever ligt vrijwel over het hele tracé een brede dijk, teruggaand op vestingswal. Vier inkepingen in de wal, gemaakt

tijdens WO I voor de overbrugging van het kanaal. Op de brede dijk liggen hier voornamelijk reliëfrijke graslanden die biologisch zeer waardevol zijn.

- 2) Dicht tegen het kanaal is langs het jaagpad een esbomenrij aanwezig, meer naar het noorden toe verandert dit in gemengd loofhout.
 - 3) De rechteroever van het kanaal is zeer smal, bedrijventerrein grenst direct aan kanaal.
- e. Smalle strook landbouwgrond ten westen van de leperlee;
- f. Bouwkundig erfgoed
- 1) Gebouwen en constructies ivm het Kanaal leper-IJzer
 - i. Maalderijcomplex met herenhuis en burgerhuis: Molenstraat 1 en Barmstraat 2, leper (Boezinge), ID30630;
 - ii. Dubbelhuis, veerhuis, Overdrachtstraat 2, leper (leper), ID30409;
 - iii. Herberg "De Zegge", Dokter Dekemelelaan 30, leper (Boezinge), ID30621;
 - iv. Burgerhuis met maalderijcomplex, Langemarkseweg 1, leper (Boezinge), ID30627;
 - v. Herenhuis en bedrijfsgebouw, Langemarkseweg 2, leper (Boezinge), ID30628;
 - vi. Maalderijcomplex met herenhuis en burgerhuis, Molenstraat 1 en Barmstraat 2, leper (Boezinge), ID30630;
 - vii. Sluiswachtershuis Boezinge Dorp, Barmstraat zn., leper (Boezinge), ID212905;
 - viii. Sluis van Boezinge Dorp, Barmstraat zn., leper (Boezinge), ID214029;
 - ix. Loskaai met hystoestel, Barmstraat zn., leper (Boezinge), ID214045;
 - x. De afstanden langs het kanaal worden gemarkeerd met kilometerpaaltjes. De paaltjes die dateren van voor WO I zijn van arduin en de paaltjes die tijdens de oorlog verwoest werden, werden vervangen door betonnen exemplaren: verschillende exemplaren langs het hele traject, ID214037.
 - xi. Spoorwegbrug, Barmstraat zn., leper (Boezinge), ID214046.
- g. Archeologie:
- 1) archeologische potentie aarden wal op de westelijke oever: mogelijke restanten Vauban, restanten WO I (bunkers ed), restanten van verdwenen bebouwing. zeer rijk aan microreliëf.
 - 2) Boezinge brug: met baksteen beklede glacis en muurresten van ravelijnen en/of de bastions van de vestigingsgordel uit het laatste kwart van de 17de eeuw, CAI76493
- h. WO I-erfgoed: Tijdens WO I vormde het kanaal enkele jaren het front waarlangs op verschillende plekken gevechten plaatsvonden en het landschap verwoest werd. Na de oorlog werd het landschap gereconstrueerd waardoor weinig zichtbare sporen zijn nagelaten van de oorlog. Wel werden verschillende herdenkingssites en -monumenten opgericht:
- 1) Als beste voorbeeld van een bewaard stukje oorlogslandschap aan het Kanaal leper-IJzer geldt de Kanaalsite John McCrae. Hier

werden schuilplaatsen, een medische post, noodwoningen en betonconstructies bewaard. Aanpalend ligt de Essex Farm Cemetery waar 1185 militairen begraven liggen, voornamelijk Britten. Deze site is vooral gekend van het gedicht "In Flanders Fields" dat de Canadese arts John McCrae hier in 1915 schreef.

- i. Kanaalsite John McCrae, WOI-2044;
- ii. Essex Farm Cemetery, WOI-631;
- iii. Naamsteen John McCrae, WOI-632;
- iv. Medische post John McCrae, WOI-720;
- v. Commandopost John McCrae, WOI-722
- vi. Schuilplaats/noodwoning site John McCrae, WOI-721;
- 2) Obelisk voor de 49th (West Riding) Division, WOI-633. Ondergrondse betonconstructie in reliëfrijke grasland op de westelijke kanaaldijk bij kilometerpaal 4, WOI-2042;
- 3) Duhallow ADS Cemetery, WOI-1431.
- 4) Bard Cottage Cemetery, WOI-644
- i. Tussen kilometerpaal 4 en Essex fram vertoont de dijk op enkele plaatsen 'inkepingen' of een lagere ligging, dit zijn plaatsen waar tijdens WOI smalsporen over het kanaal gingen. Houtig erfgoed
 - 1) Lage populierenknotbomenrij ten zuiden van dorp Boezinge (id_1590)
 - 2) bomenrijen langs het Kanaal Ieper-IJzer
 - 3) Knotbomenrij oa. linde
- j. Zicht vanaf de Diksmuidseweg naar de Vaubandijk.

3° Kanaalkom Ieper

- a. Bij de stad Ieper is er een kade voorzien waar schepen konden aanmeren. Tijdens WOI werden de kaaien verwoest. In 1933 was de nieuwe kaai voltooid en werden nieuwe bedrijfsgebouwen gebouwd die ook nu nog grotendeels aanwezig zijn en getuigen van de bedrijvigheid op deze plek.
 - 1) Voormalig graan- en meststoffenmagazijn van de firma Blootacker& Vermeersch: Westkaai 6A, Ieper (Ieper) (ID214030).
 - 2) Graanmagazijn van de firma Vandeputte: Oostkaai 5, Ieper (Ieper) (ID214034).
 - 3) Veevoederbedrijf Gebroeders Talpe: Oostkaai 6, Ieper (Ieper), ID214036;
 - 4) Herberg De Fontein: Westkaai 5, Ieper (Ieper), ID212907;
 - 5) Brandstoffenbedrijf Vannieuwenhuyse: Westkaai 7, Ieper (Ieper), ID214031;
 - 6) Café Den Hoed, Oostkaai 2, Ieper (Ieper), ID214032;
 - 7) Gebouw: Oostkaai 3, Ieper (Ieper), ID214033.

4° Sas van Boezinge

- a. Gezien het strategisch belang werd deze plek door Vauban versterkt met een hoornwerk aan de oostzijde. De grondvormen van deze aarden versterking zijn nog steeds zichtbaar in het landschap. Het meest gave deel ligt in de weilanden. Het bos werd recent aangeplant (populieren en

naaldbomen) en dit gebied is deels verstoord door recente graafwerkzaamheden.

- b. De huidige sluis bij het Sas van Boezinge ligt op dezelfde locatie als het 17de-eeuwse innovatie sas dat hier in 1643 gebouwd werd. Na de verwoesting van de oorlog werden twee sluizen gebouwd, één op de plaats van het Sas en één bij Boezinge dorp (deelgebied 2) met identieke sluiswachtershuizen:
 - 1) Sluis van Boezinge Sas: Sasstraat zn., Ieper (Boezinge), ID201088.
 - 2) Sluiswachtershuis van Boezinge Sas: Sasstraat 15, Ieper (Boezinge), ID30643;
- c. Nabijgelegen Kapel Heilige Familie: Sasstraat zn., Ieper (Boezinge), ID212904.
- d. Archeologie: In de ondergrond zijn nog de sporen bewaard van de van de spaarvijvers, vestingswerken, etc. Tijdens WOI zijn hier schuilplaatsen ingegraven ed.

5° Martjesvaart en de broeken van Merkem

- a. De Martjesvaart is tot Langewade bedijkt, de smalle dijkjes met begroeiing van sleedoorn- en meidoornstruwelen, vermengd met hondroos, es, vlier, zomereik, wilg en zoete kers zijn kenmerkend;
- b. Broeken langs de Martjesvaart.
 - 1) Vele kleine grachtjes en de Engelandelft zorgen voor de afwatering;
 - 2) Reliëfrijk grasland met veel grachten en greppels.
 - 3) In westelijk deel liggen relatief veel houtige elementen zoals houtkanten, knotbomen, hagen, ...
- c. In de broeken ligt een relict van een dreef die uit het kasteelpark naar de Martjesvaart liep. Nu is dit herkenbaar als ophoging in het weiland, maar niet langer gebruikt als weg.
- d. Open landschap met vele zichten, oa. op het park van het kasteel van Merkem.
- e. WOI-erfgoed:
 - 1) De weg Merkem-Luigem-Drie Grachten had een belangrijke functie tijdens de oorlog vanwege zijn verhoogde ligging.
 - 2) Monumenten ter herinnering aan WOI:
 - i. Naamsteen Drie Grachten: Ieperleedijkstraat zn., Houthulst (Merkem) (ID79571, WOI1032);
 - ii. Naamsteen Luigem schiereiland: Westbroekstraat zn., Houthulst (Merkem) (ID79637, WOI1033);
 - iii. Oorlogsgedenkteken, Iepersteenweg zn., Houthulst (Merkem), ID79573.
 - iv. Voormalig gemeentehuis met diverse gedenkplaten WOI: Kouterstraat 26, Houthulst (Merkem), ID79588. Gedenkplaten WOI-1214 en 1220 tot 1224.
- f. Bouwkundig erfgoed:
 - 1) Voormalige directeurswoning en schoolvleugel, Kouterstraat 24, Houthulst (Merkem), ID79587;
 - 2) Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewade, Iepersteenweg zn., Houthulst (Merkem), ID79572;
 - 3) Boogbrug uit de jaren 1930 over de Engelandelft, Drie Grachtensteenweg zn., Houthulst (Merkem), ID79557.

- 4) Kloostercomplex, kapel en scholencomplex van Zusters van Maria: Kouterstraat zn., Houthulst (Merkem), ID79594;
- 5) Boerenarbeidershuis uit de jaren 1920, Kouterstraat 112, Houthulst (Merkem), ID79597.

6° Dorpskern Merkem

Sterk samenhangend geheel gevormd door het kasteel met het park en de kerk met de begraafplaats, kerkdreef en pastorie. Na de oorlog werd het dorp heropgebouwd.

a. Kerk en kerkhof:

- 1) Parochiekerk St.-Bavo: Westbroekstraat 3, Houthulst (Merkem) (ID79625).
- 2) Heilig Hartbeeld (militaire en burgerlijke doden): Westbroekstraat zn., Houthulst (Merkem) (ID79626 en 213269, WOI1217);
- 3) In de kerkhofmuur ingewerkte kapel toegewijd aan St.-Anna: Westbroekstraat zn., Houthulst (Merkem) (ID79627);
- 4) Kerkhof, Westbroekstraat, Houthulst (Merkem), WOI-1218;
- 5) Langs de weg staan verschillende leilindes bij de kerk;
- 6) De Kerkdreef loopt van het kerkhof richting het noorden. Langs de ene kant ligt het kasteelpark met daartussen nog een aantal arbeiderswoningen die bij het kasteeldomein hoorden (ID79582), langs de andere kant vormt de muur van de pastorietaan de begrenzing.
- 7) Voormalige pastorie: Westbroekstraat 5, Houthulst (Merkem) (ID79628).

b. Kasteel de Coninck de Merkem: Westbroekstraat 1, Houthulst (Merkem) (ID79624).

- 1) Kasteelpark uit het interbellum, waarvan de constellatie teruggrijpt naar vroeg landschappelijke aanleg van het parkbos (eind 18de eeuw) en park in landschappelijke stijl (tweede helft 19de eeuw): parkbos, dreef, moestuin op zelfde locatie als voor de oorlog, greenbelt rond het gazon, rondom landhuis een symmetrische aanleg, zicht over vijver naar Martjesvaart.
- 2) Archeologische vondsten wijzen op vroege bewoning van de kasteelsite (CAI70071). Mogelijk had het kasteel een castrale motte als voorloper.
- 3) In het park van Merkem staat een observatiepost van waaruit de Duitsers zicht hadden op de voorpost Drie Grachten (WOI-1649).
- 4) Twee lage arbeidershuisjes behorend bij het kasteel: Kerkdreef 2 en 4, Houthulst (Merkem) (ID79582).

c. WOI-erfgoed

- 1) Gedenkzuil 19de Linie Slag van Merkem, 19^e-Liniestraat, Houthulst (Merkem), WOI-1219.

d. Houtig erfgoed

- 1) Leilindes bij kerk

e. Bouwkundig erfgoed

- 1) Burgerhuis van 1922, Kerkdreef 1, Houthulst (Merkem), ID79581;
- 2) Samenstel van twee burgerhuizen, Westbroekstraat 20 en 22, Houthulst (Merkem), ID79629;
- 3) Voormalige herberg, "Herberg Sidronius Hosschuis Afspanning", Westbroekstraat 26, Houthulst (Merkem), ID79631;

- 4) Burgerhuis uit de jaren 1920, Westbroekstraat 28, Houthulst (Merkem), ID79632;
- 5) Twee dubbelhuizen uit de jaren 1920, Westbroekstraat 30, Houthulst (Merkem), ID79633;

7° Interfluvium Poesele

- a. Relatief hogere ligging tov. de valleien van de leperlee en Martjesvaart: zandleembodem.
- b. Tijdens WOI bleef dit gebied omwille van zijn hogere ligging buiten de militaire inundaties langs het Kanaal leper-IJzer en langs de Martjesvaart.
- c. Bouwkundig erfgoed:
 - 1) 't Stampkot, hoeve en maalderij: Diksmuidseweg 515, leper (Zuidschote) ID44045;
 - 2) Langgestrekt hoevetje, wederopgebouwd in de jaren 1920: Westpoeselstraat 3, Lo-Reninge (Noordschote), ID70183;
 - 3) Hoeve, heropgebouwd in 1924, hoeve met losse bestanddelen, gelegen op enige afstand van de weg met centraal grasveld met knotwilg en speciaal hondenhoekje: Westpoeselstraat 11, Lo-Reninge (Noordschote), ID70186;
 - 4) Hoeve, heropgebouwd in 1924-1925, geen recente schuren rond de site: Westpoeselstraat 7, Lo-Reninge (Noordschote), ID70184;
 - 5) Hoeve, heropgebouwd in de jaren 1920: Westpoeselstraat 10, Lo-Reninge (Noordschote), ID70185;
 - 6) Van Raemdonckhoeve: Van Raemdonckstraat 3, leper (Zuidschote), ID212751;
- d. WOI-erfgoed:
 - 1) Stampkot: Diksmuidseweg 515, leper (Zuidschote), WOI754;
 - 2) Geschutspost: Oostpoeselstraat 8, leper (Zuidschote), WOI712;
 - 3) Drie Duitse betonconstructies: Oostpoeselstraat 10, Lo-Reninge (Noordschote), WOI713.
 - 4) Verschillende geruimde WOI-begraafplaatsen nabij de Provincieweg.
- e. Grote archeologische potentie wegens hoge ligging en nabijheid Romeinse weg.
 - 1) aanwezigheid verschillende voormalige sites met walgracht: in reliëf en ondergrond nog aanwezig.

Art. 3. De aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 wordt weergegeven op het plan als bijlage.

Brussel, 18 DEC. 2013

Vlaams Minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en
Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS